

248. Szébeny határa

(Baranya megye) LT, Ró, A, Kö

Az M6-56 gyorsforgalmi út tervezett nyomvonalának Baranya megyei szakaszán két részletben, 2001. április 10.–május 11. és október 8–18. között végeztünk terepbejárást. A területet a nyomvonalon 100-100 méteres sávban jártuk be, illetve adott esetben a lelőhely teljes kiterjedését meghatároztuk. A kijelölt terület 77,9%-át sikerült bejárni, a többi rész erdő, mocsár, gyep miatt járhatatlan volt.

A település *Émentető* nevű határrészében három középkori telepnyomot (7–9. lh.), a *Sík-dűlőben* ismeretlen korú lelőhelyet (57. lh.), a *Mogyorós* nevű határrészében római kori villagazdaság épületeit (10. lh.) találtuk. A *Bozsér-malomnál*, mindkét oldalon mocsaras laposba hajló dombháton nagy kiterjedésű római kori telep szelét, valamint kelta és avar temetőt regisztráltunk.

A leletek a Janus Pannonius Múzeum gyűjteményébe kerültek.

KÁRPÁTI GÁBOR

249. Szeged, Várkert

(Csongrád megye) Sza, Á, Kk, Kű

1999–2001 folyamán a szegedi vármaradvány felújításával párhuzamosan leletmentő feltárást végeztünk a 18. században épült úgynevezett „Mária Terézia kapu” Ny-i előterében és attól É-ra, ahová a létesítendő közművek nyomvonalát tervezték.

A kétévi munka során előkerült a 18. század közepén lebontott középkori Vártemplom főhajójának É-i és D-i alapfala, pontosabban azoknak egy-egy középső részlete.

2001. évi feltárásunkkal a templom Ny-i irányú folytatását szándékoztunk tisztázni. Erre a területre azért esett a választás, mert a barokk kori építkezések során a templom apszisa feltehetően teljesen elpusztult, a Ny-i végződés feltárással azonban elméletileg kisserkeszthető a gótikus templom alaprajza. Ugyancsak fontos lenne a gótikus Ny-i portál feltárása, hiszen a vár bontása során előkerült faragványok tanúsága szerint itt egy rangos, valószínűleg budai kőfaragóműhely által készített Ny-i bejárással kell számolnunk.

A július 18-án megindult feltárást során elértük a 19., majd a 18. századi várudvar szintjét, az utóbbit mintegy 2 m mélységben. Itt egy, a vártemplom hossz tengelyére pontosan merőleges téglalap alakú épület alapfalai, illetve felmenő falainak alsó téglasorai jelentkeztek. A falak közül a Ny-i és a D-i a többitől eltérő téglá és kő vegyes felhasználásával készült.

A 18. századi felmérések szerint a lebontott templom Ny-i végződését akkor az osztrák katonai parancsnokság a „főőrség” (Hauptwacht) épületévé alakította át egy K–Ny-i irányú téglalap alakú épület hozzátoldásával. Ennek alapfalait értük most el. Ez alatt közvetlen jelentkezett az 1712-ben lebontott templom malteros bontási rétege. A vastag, helyenként 50–60 cm vastag

rétegből és a „főőrség” épületének egyik helyiségébe mélyedő gödörből gótikus mérműves ablak faragott töredékei és a kapubéllet faragott tagozatos kövei kerültek elő. Az E szelvényben, a D-i templom fala mellett pedig boltozati bordasorok in situ leszakadt részleteit tártuk fel, amelyek folytatódnak a szelvényfalon túl is, K-i irányban. Az előkerült faragványok közül még említésre méltó egy boltozati zárókő és egy pillérlábazat töredéke.

A templom D-i falának folytatását 12 m hosszúságban tártuk fel ebben az évben, így a korábbi feltárásokkal együtt a D-i fal mintegy 22 m-es szakaszát ismertük meg. A sírok száma 380-ra emelkedett. Kiemelkedő közülük egy vörösmész-kő-lappal borított kripta. Az alkos, vésett síremlék a hazai gyakorlatban meglehetősen ritka, az Alföld területéről egyetlen ilyen lelet (14–15. század). A sírok gazdag leletanyaga a 14. század közepe és a 16. század közepe közötti időszakból való.

A templom falai alatt Árpád-kori és szarmata kori objektumok jelentek meg. Az altalajt mintegy 3–3,5 m körüli mélységben értük el ezen a területen (E-F szelvény), a feltárást október 12-én fejeződött be.

HORVÁTH FERENC

250. Szeghalom, Cigányéri-dűlő

(Békés megye) R?

2001. június 16-án az alföldi újkőkori teltek légi régészeti kutatása során a Cigányéri-dűlőben az ismert tell-településen és a tőle É-ra lévő kurgánon (MRT 6. k. 11/71 lh.) kívül egy eddig ismeretlen lelőhely nyomára bukkantunk. A fényképezéskor legelőként használt területen negatív növényzeti elszíneződésként a tell déli oldalán egy korábban fel nem ismert kurgán nyomát (kb. 50–60 m átmérőjű, 5–10 m széles gyűrű) lehetett azonosítani.

A kutatást a Felsőoktatási Kutatási és Fejlesztési Pályázat (0198/2000) támogatta, a repülővezető Talabos Gábor volt.

CZAJLIK ZOLTÁN

251. Szeghalom, Korda-tanya

(Békés megye) B

2001. május 7-én Kele Józseffel, a szeghalmi múzeum munkatársával helyszíni szemlét tartottunk a községtől délre, a véstői úttól nyugatra mintegy 750 méterre fekvő, ma már nem álló Korda-tanya helyétől DDNy-ra kb. 400 méterre fekvő területen. A lelőhely egy egykori folyómedret D felől kísérő hátra támaszkodó két kisebb kiemelkedés, ahol a felszínen nagy mennyiségben találtunk kora bronzkori edénytöredékeket.

GYUCHA ATTILA

252. Szemely határa

(Baranya megye) Pa?, Ó, Ró

Az M6-56 gyorsforgalmi út tervezett nyomvonalának Baranya megyei szakaszán két részletben, 2001. április 10.–